

Η θέση του έργου
DoCUr σχετικά με
την ενδυνάμωση των
πολιτικών για ένα
βιώσιμο μέλλον στον
τομέα της οικιακής
φροντίδας

**UPSKILLING DOMESTIC CARE WORKERS TO ENSURE
RESILIENT EMPLOYMENT PATHWAYS**

**Co-funded by
the European Union**

GA n° 2021-1-SE01-KA220-ADU-000028268

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Εισαγωγή

Η παροχή φροντίδας και υποστήριξης στο σπίτι για άτομα που δεν είναι αυτόνομα καθίσταται ολοένα και μεγαλύτερη πρόκληση στην Ευρώπη, απαιτώντας μια ολοκληρωμένη προσέγγιση και εξειδικευμένους πόρους. Σε αυτό το έγγραφο θέσεων του έργου Erasmus+ DOCUP, το έργο στοχεύει να αναδείξει τη σημασία της συνεπούς και ενημερωμένης παροχής κατάρτισης, υπογραμμίζοντας παράλληλα την ανάγκη να επισημοποιηθούν οι διαδρομές σταδιοδρομίας για όσους εργάζονται σε αυτόν τον κρίσιμο τομέα. Η αναγνώριση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση ενός δίκαιου και βιώσιμου εργασιακού περιβάλλοντος, μειώνοντας τον κίνδυνο διακρίσεων και εκμετάλλευσης. Στο πλαίσιο αυτό, η νομιμοποίηση και η επισημοποίηση του επαγγέλματος του φροντιστή αναδεικνύονται ως βασικοί παράγοντες για τη βελτίωση της ευημερίας των εργαζομένων και της ποιότητας της παρεχόμενης φροντίδας. Ιδιαίτερα υπό το πρίσμα των διδαγμάτων που αντλήθηκαν από την εμπειρία της πανδημίας COVID-19.

Πλαίσιο

Η Ευρώπη αντιμετωπίζει μια αυξανόμενη πρόκληση όσον αφορά τη στήριξη των ατόμων που δεν είναι αυτόνομα, λόγω της γήρανσης του πληθυσμού και της αύξησης των χρόνιων ασθενειών. Ως αποτέλεσμα αυτών των κοινωνικο-δημογραφικών αλλαγών, η ανάγκη για οικιακούς βοηθούς για οικογένειες και άτομα αυξάνεται και υπάρχει έλλειψη τοπικών εργαζομένων για την κάλυψη αυτής της ζήτησης¹. Η μετανάστευση θα μπορούσε να θεωρηθεί ως πιθανή λύση για την αντιμετώπιση της έλλειψης εργατικού δυναμικού, ιδίως στον τομέα της οικιακής φροντίδας, όπου ένας σημαντικός αριθμός εργαζομένων είναι μετανάστες, κυρίως γυναίκες. Ωστόσο, οι μετανάστες εργαζόμενοι αντιμετωπίζουν συχνά προκλήσεις, όπως γλωσσικά εμπόδια και έλλειψη εξειδικευμένης κατάρτισης, που δυσκολεύουν την απορρόφηση τους στον τομέα. Επιπλέον, οι σημερινές συνθήκες εργασίας στον τομέα δεν είναι οι βέλτιστες, γεγονός που καθιστά δύσκολη την προσέλκυση και τη διατήρηση νέων εργαζομένων. Επιπλέον, ένα μέρος της εργασίας φροντίδας εξακολουθεί να είναι αδήλωτο, εμποδίζοντας τους εργαζόμενους να έχουν πρόσβαση σε επαρκείς αμοιβές, κοινωνική προστασία ή εργασιακά δικαιώματα. Δεν υπάρχουν ακριβή

---

¹ European Economic and Social Committee, Florek, K., Rogalewski, A. (2020). The future of live-in care work in Europe – Report on the EESC country visits to the United Kingdom, Germany, Italy and Poland following up on the EESC opinion on "The rights of live-in care workers", Publications Office, <https://data.europa.eu/doi/10.2864/67086>

στατιστικά στοιχεία που να περιγράφουν την κατάσταση αυτή, αλλά εκτιμάται ότι το 35% των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας εργάζονται σε συνθήκες αδήλωτης εργασίας².

Ένα άλλο βασικό ζήτημα είναι η έντονη θηλυκοποίηση του τομέα της φροντίδας, με τις γυναίκες να αποτελούν το 86% του εργατικού δυναμικού. Η αναγνώριση της έμφυλης διάστασης της οικιακής εργασίας είναι απαραίτητη κατά την αξιολόγηση της εθνικής νομοθεσίας και των πολιτικών που επηρεάζουν το καθεστώς και τις συνθήκες των οικιακών εργαζομένων³.

Επιπλέον, η αναγνώριση των δικαιωμάτων των οικιακών βοηθών αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της κοινωνικής δικαιοσύνης και της προστασίας των εργαζομένων. Η αρχή αυτή έχει αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερη σημασία μετά την εμπειρία της πανδημίας COVID-19, η οποία ανέδειξε τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι στον τομέα της οικιακής φροντίδας και τα τρωτά σημεία του τομέα.

Ο τομέας της κατ' οίκον φροντίδας αντιμετώπισε πολλές προκλήσεις εν μέσω της έκτακτης ανάγκης της πανδημίας COVID-19. Ειδικότερα, σύμφωνα με την έρευνα που διενεργήθηκε κατά τη διάρκεια του έργου DoCUr, προέκυψε ότι οι εργαζόμενοι στην οικιακή φροντίδα αντιμετώπισαν πρόσθετες προκλήσεις στην παροχή φροντίδας, στερούμενοι των προστατευτικών μέτρων που ήταν αρχικά διαθέσιμα στον τομέα της υγείας και αναλαμβάνοντας αυξημένες ευθύνες πέραν του αρχικού τους ρόλου. Παρά την κλιμακούμενη ζήτηση, οι επισφαλείς συνθήκες εργασίας εμπόδισαν τους εργαζόμενους στη φροντίδα να ανταποκριθούν με συνέπεια. Η έλλειψη εργασιακών δικαιωμάτων στον άτυπο τομέα έχει θέσει τους εργαζόμενους σε κίνδυνο να χάσουν την εργασία τους, είτε προσωρινά είτε μόνιμα, ιδίως σε περιπτώσεις μετάδοσης. Αν και η ζήτηση για εργαζόμενους στη φροντίδα έχει αυξηθεί, οι προσλήψεις έχουν μειωθεί, συχνά λόγω του φόβου των οικογενειών για μόλυνση. Η κατάσταση αυτή είχε σημαντικό αντίκτυπο στην ψυχική υγεία των οικιακών βοηθών, οι οποίοι αντιμετώπισαν αυξημένα επίπεδα κατάθλιψης, άγχους και άλλων ψυχολογικών διαταραχών, ιδίως κατά τη διάρκεια της πανδημίας, αλλά και γενικότερα.⁴

Όσον αφορά την εξειδικευμένη κατάρτιση, λίγες χώρες επιβάλλουν ελάχιστες εκπαιδευτικές απαιτήσεις, αδειοδότηση ή πιστοποίηση για τους οικιακούς βοηθούς. Λιγότερο από το 25% των εργαζομένων μακροχρόνιας φροντίδας στις χώρες του ΟΟΣΑ έχουν τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η πλειονότητα των

---

² ELA, (2022). Tackling undeclared work in the personal and household services sector.

³ European Institute for Gender Equality. Essential Workers. <https://eige.europa.eu/covid-19-and-genderequality/essential-workers>

⁴ Eileen Rocard & Paola Sillitti & Ana Llana-Nozal, 2021. "COVID-19 in long-term care: Impact, policy responses and challenges," OECD Health Working Papers 131, OECD Publishing.

εργαζομένων στη μακροχρόνια φροντίδα στις χώρες του ΟΟΣΑ (63%) έχει ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το 16% έχει κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και μόλις το 21% έχει τριτοβάθμια εκπαίδευση. Παρά την υπεροχή των εργαζομένων χαμηλής ειδίκευσης, η μακροχρόνια φροντίδα περιλαμβάνει την εκτέλεση σύνθετων καθηκόντων πέραν της βασικής φροντίδας. Οι οικιακοί φροντιστές συχνά δεν διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις και την απαραίτητη κατάρτιση, γεγονός που επηρεάζει την ποιότητα της φροντίδας που παρέχουν. Οι διαφορές στα προσόντα και τις δεξιότητες του προσωπικού μπορεί να επηρεάσουν την ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας, γεγονός που υπογραμμίζει την επείγουσα ανάγκη εναρμόνισης της κατάρτισης του.

Συνολικά, η πανδημία COVID-19 δεν επηρέασε μόνο την ψυχική υγεία των εργαζομένων στην οικιακή φροντίδα, αλλά ανέδειξε επίσης την ευπάθεια του τομέα της φροντίδας και την ανάγκη για ολοκληρωμένες και βιώσιμες λύσεις.

Θέση

Επισημοποίηση επαγγελματικών μονοπατιών

Ο τομέας της οικιακής απασχόλησης αντιμετωπίζει μια διπλή πρόκληση: τη ενθάρρυνση της θετικής ένταξης των εργαζομένων στον τομέα, διασφαλίζοντας παράλληλα την ένταξή τους σε μια κοινωνία που προστατίζει και προστατεύει τα θεμελιώδη δικαιώματά τους, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία.

Είναι προφανές ότι οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας καταλήγουν σε καλύτερα καθορισμένες και δομημένες συνθήκες απασχόλησης, προς όφελος τόσο των εργοδοτών μέσω της βελτίωσης της ποιότητας των υπηρεσιών όσο και των εργαζομένων μέσω των βελτιωμένων συνθηκών εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης. Οι εργαζόμενοι χωρίς χαρτιά, από την άλλη πλευρά, συχνά παραμένουν αδήλωτοι, παλεύοντας έτσι να διεκδικήσουν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους, ιδιαίτερα τις αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας, και αποκλείονται από τα συστήματα κοινωνικής προστασίας, οδηγώντας σε καταστάσεις εκμετάλλευσης ή υποτέλειας. Επιβάλλεται λοιπόν να δηλωθεί και να κατοχυρωθεί επίσημα το πλήθος των θέσεων εργασίας σε αυτόν τον κλάδο, διασφαλίζοντας παράλληλα τον επαγγελματισμό των οικιακών βοηθών. Είναι επίσης σημαντικό να υποστηριχθεί μέσω ειδικών μέτρων πολιτικής η κανονικότητα των εργασιακών σχέσεων.

Επιπλέον, η επισημοποίηση της κατάρτισης προσφέρει στους εργαζόμενους στο σπίτι την ευκαιρία να δουν τη δέσμευσή τους να αναγνωρίζεται μέσω μιας σαφούς και καλά καθορισμένης δομής

σταδιοδρομίας. Αυτό δεν χρησιμεύει μόνο για να παρακινήσει αυτούς τους επαγγελματίες, αλλά υπογραμμίζει επίσης την κοινωνική σημασία του ρόλου τους. Μια καλά δομημένη πορεία σταδιοδρομίας περιλαμβάνει διαφορετικά επίπεδα ικανοτήτων και εξειδικευμένους ρόλους, διασφαλίζοντας ότι κάθε χειριστής έχει τις απαραίτητες δεξιότητες για να παρέχει φροντίδα υψηλής ποιότητας. Η συνεχής εκπαίδευση και εξειδίκευση γίνονται αναπόσπαστα μέρη αυτής της διαδικασίας. Επιπλέον, η προοπτική μιας σαφώς καθορισμένης επαγγελματικής πορείας μπορεί να προσφέρει κίνητρα για επιλογή σταδιοδρομίας και να μειώσει τον κύκλο εργασιών, συμβάλλοντας έτσι στη σταθερότητα και τη συνέχεια της φροντίδας. Τέλος, η επισημοποίηση των διαδρομών σταδιοδρομίας δημιουργεί μια συνεκτική και καλά καθορισμένη κοινότητα πρακτικής όπου οι εργαζόμενοι στο σπίτι μπορούν να ανταλλάσσουν εμπειρίες, να ανταλλάσσουν γνώσεις και να βελτιώνουν τις δεξιότητές τους, προωθώντας ένα περιβάλλον συνεχούς και εμπλουτισμένης μάθησης.

Συμπερασματικά, η αναγνώριση των δικαιωμάτων των εργαζομένων με τη νομιμοποίηση και την επισημοποίηση του επαγγελματικού ρόλου τους υπερβαίνει την απλή ρύθμιση. Πρόκειται για την προώθηση μιας κουλτούρας που εκτιμά και αξιοποιεί την εργασία στον τομέα της φροντίδας.

Η σημασία ενός συνεπούς και ενημερωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος

Αν και η οικονομική και κοινωνική αξία αυτών των ρόλων είναι ξεκάθαρη, είναι σημαντικό να βελτιωθούν οι επαγγελματικές δεξιότητες των εργαζομένων για να εξασφαλιστεί η προστασία τους και να προωθηθεί η παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας σε άπορες οικογένειες.

Η διασφάλιση ενός συνεπούς προτύπου περίθαλψης απαιτεί την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός τυποποιημένου προγράμματος σπουδών για τους εργαζόμενους στο σπίτι. Αυτό το πρόγραμμα σπουδών θα πρέπει να καλύπτει ιατρικές, ψυχολογικές και πρακτικές πτυχές της περίθαλψης για να διασφαλιστεί ότι όλοι οι επαγγελματίες είναι πλήρως προετοιμασμένοι. Δεδομένης της ταχείας εξέλιξης των ιατρικών πρακτικών, των τεχνολογιών υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικο-δημογραφικών αλλαγών στον πληθυσμό, η ενσωμάτωση μαθημάτων συνεχιζόμενης εκπαίδευσης είναι υψίστης σημασίας για να ενημερώνονται οι φορείς για τις τελευταίες εξελίξεις. Η συμπερίληψη μαθημάτων για τη διαχείριση του άγχους και την αποτελεσματική επικοινωνία μπορεί να ενισχύσει περαιτέρω τις δεξιότητες αυτών των επαγγελματιών.

Πρακτικές προτάσεις και συστάσεις

- Καθιέρωση ενός ευρωπαϊκού προτύπου προγράμματος σπουδών: Συνεργασία για τη διαμόρφωση ενός τυποποιημένου προγράμματος σπουδών κατάρτισης, θέτοντας ελάχιστα πρότυπα για αυτό το επάγγελμα, τα οποία μπορούν να υιοθετηθούν παγκοσμίως από όλα τα κράτη μέλη, διασφαλίζοντας μια κοινή βάση γνώσεων και δεξιοτήτων. Το έργο Erasmus+ DOCUP υποστηρίζει ένα ενημερωμένο πρόγραμμα σπουδών που ανταποκρίνεται στις διαφορετικές ανάγκες όλων των χωρών εταίρων.
- Ενθάρρυνση της συνεχούς κατάρτισης: Εισαγωγή οικονομικών και συμβατικών κινήτρων για τους εργαζομένους στην οικιακή φροντίδα ώστε να συμμετέχουν σε μαθήματα συνεχούς εκπαίδευσης για την προώθηση μιας κουλτούρας δια βίου μάθησης και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών. Αύξηση της ευαισθητοποίησης των τελικών χρηστών σχετικά με τη σημασία της αναγνώρισης καταρτισμένων και εξειδικευμένων επαγγελματιών.
- Προώθηση της επισημοποίησης των επαγγελματικών ρόλων: Υποστήριξη εθνικών και διεθνών πρωτοβουλιών που στοχεύουν στην αναγνώριση των επαγγελματιών και στη δημιουργία σαφών πορειών σταδιοδρομίας στον τομέα της περίθαλψης. Αυτό θα εξασφαλίσει δικαιώματα για τους εργαζομένους και εγγυήσεις για τους χρήστες υπηρεσιών.
- Προώθηση της συνεργασίας μεταξύ ιδρυμάτων και οργανισμών: Ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, οργανισμών υγειονομικής περίθαλψης και δημόσιων αρχών για να διασφαλιστεί μια συνεκτική προσέγγιση για την προώθηση των εκπαιδευτικών ευκαιριών και την επισημοποίηση των επαγγελματικών ρόλων.
- Προώθηση της πολιτιστικά ευαίσθητης φροντίδας: Συμπεριλάβετε στα εκπαιδευτικά προγράμματα θέματα που προάγουν μεγαλύτερη πολιτιστική ευαισθητοποίηση, τόσο στη χώρα υποδοχής όσο και σε άλλους πολιτισμούς, συμπληρώνοντας με εργαλεία που προωθούν την καλύτερη διαπολιτισμική επικοινωνία.
- Αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την ισότητα των φύλων: Αφιερώστε μονοπάτια για τους εργαζομένους στην οικιακή φροντίδα που περιλαμβάνουν θέματα ισότητας των φύλων, τονίζοντας τη σημασία της μεταχείρισης με σεβασμό ανεξάρτητα από το φύλο. Δώστε έμφαση σε θέματα όπως η ίση αμοιβή, ο καταμερισμός της οικιακής εργασίας και οι προκλήσεις που σχετίζονται με το φύλο στην οικογενειακή φροντίδα.
- Υποστήριξη ψυχικής υγείας για εργαζομένους στο σπίτι: Πρέπει να αναγνωριστεί η ανάγκη υποστήριξης της ψυχικής υγείας των εργαζομένων στο σπίτι. Συνιστάται η εφαρμογή

ψυχοεκπαιδευτικών προγραμμάτων για την αποτελεσματική διαχείριση του στρες και του άγχους για την πρόληψη της εξουθένωσης.

- Ενσωμάτωση των ΤΠΕ στον τομέα της περίθαλψης: Η πανδημία έχει αναδείξει τη δυνατότητα του τομέα της περίθαλψης να ενσωματώσει την τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) για την παροχή φροντίδας εξ αποστάσεως. Για να προσαρμοστούν σε αυτό το εξελισσόμενο τοπίο, οι εργαζόμενοι στην οικιακή φροντίδα θα πρέπει να ενθαρρύνονται να βελτιώσουν τις τεχνολογικές τους δεξιότητες.

Συμπέρασμα

Η εξασφάλιση ενός συνεπούς και ενημερωμένου εκπαιδευτικού πλαισίου, σε συνδυασμό με την επισημοποίηση των μονοπατιών σταδιοδρομίας, είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στον τομέα της περίθαλψης σε ολόκληρη την Ευρώπη. Μόνο μέσω της συλλογικής δέσμευσης και της υιοθέτησης καινοτόμων πρακτικών μπορούμε να εξασφαλίσουμε ένα καλύτερο μέλλον για όσους εξαρτώνται από αυτούς τους βασικούς επαγγελματικούς ρόλους.

DOCUPROJECT.EU